

ІСТОРИОГРАФІЯ

УДК 930-051 Заїкин:070.489(045)
DOI: 10.31651/2076-5908-2020-1-43-49

ХОМЕНКО Денис Володимирович,
магістр історії, старший лаборант кафедри
історії України Черкаського національного
університету імені Богдана Хмельницького,
Orcid ID: 0000-0002-3369-9239
e-mail: homenkodenis96@gmail.com

НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ В. ЗАЇКИНА НА СТОРІНКАХ ЧАСОПISУ «ЗАПИСКИ ЧИНА СВ. ВАСИЛІЯ ВЕЛИКОГО»

У статті розглянуто і проаналізовано наукові погляди В'ячеслава Заїкина, як автора статей та рецензій у спеціалізованому неперіодичному виданні «Записки Чина св. Василя Великого». Простежено та охарактеризовано наявність у масиві публікацій часопису за 1924–1935 роки розвідок В. Заїкина. Основна увага приділена дослідженню наукових студій ученого, присвячених історії релігії і церкви в Україні, середньовічній історії України та історіографії.

Ключові слова: В. Заїкин, «Записки Чина св. Василя Великого», історія релігії та церкви в Україні, середньовічна історія України, історіографія.

Постановка проблеми. Вивчення інтелектуальної спадщини видатних представників української історичної науки зумовлено потребою визначення їхнього місця та ролі у розвитку історичного знання, впливу на розвиток національної історіографії. Однією з малодосліджених постатей українського історичного цеху є В'ячеслав Михайлович Заїкин (1896-1941) – історик, правник, публіцист.

Наукова новизна запропонованої розвідки полягає у тому, що співпраця В. Заїкина з часописом «Записки Чина св. Василя Великого» (далі «Записки ЧСВВ») не була предметом комплексного дослідження, тому заслуговує на ґрунтовне наукове студювання. Аналіз публікацій науковця на сторінках пропонованого видання є вельми актуальним для формування цілісного наукового портрету вченого.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окреслена нами проблематика не знайшла належного комплексного висвітлення у наукових публікаціях, однак характеристика окремих публікацій В. Заїкина на сторінках «Записок ЧСВВ» зустрічається в працях А. Портнова [18; 19; 20; 21], Л. Тиміш [22; 23; 24], Л. Тимошенка [25] та Ю. Титаренко [26].

Мета статті – на основі конкретного матеріалу проаналізувати місце наукового доробку В. Заїкина з проблем історії та історіографії опублікованого на сторінках видання «Записки Чина св. Василя Великого» у розвитку його науково-історичних поглядів.

Виклад основного матеріалу. В. Заїкин як науковець і автор співпрацював із декількома редакціями періодичних та неперіодичних видань України й Польщі, отже, залишив по собі чимало наукових публікацій у виданнях міжвоєнного періоду. Особливий інтерес становлять статті науковця в спеціалізованому церковно-історичному виданні «Записки Чина св. Василя Великого».

Неперіодичне видання «Записки ЧСВВ» слугувало друкованим науковим органом католицького чернечого Василіанського чину в Галичині міжвоєнного періоду. Видання вміщувало різноаспектні публікації: документально-інформаційні матеріали з василіанських бібліотек та архівів, оригінальні праці й актуальні замітки з поточної релігійної та історичної тематики. Паралельно висвітлювалися проблематика релігійного книговидавання в Галичині, вміщувалися огляди видань та розлогі наукові рецензії, анонси нових книг і часописів. Загалом публікації видання, за словами М. Лозинського, «через ідейну спрямованість і наукову новизну зробили вагомий внесок у підвищення авторитету Василіанського видавництва протягом 1920–1930-х рр.» [16, 206].

Співпраця В'ячеслава Заїкина з часописом «Записки ЧСВВ» почалась у 1924 р. з виходом I тому видання. Загальна кількісна характеристика праць науковця на сторінках видання різних років (всього – 27 публікацій) свідчить про їх вагомість і знаковість для інтелектуала. Зокрема, найбільше статей та рецензій історик умістив у III томі «Записок ЧСВВ» (1930) – 11 позицій, з них – 3 статті присвячені проблематиці історії церкви та давньоруській історії, 8 рецензій. Варто зазначити, що частину своїх оглядів у часописі В. Заїкин підписував криптонімом «В. З.».

Аналізуючи наукову спадщину В. Заїкина можна констатувати, що чільне місце в ній займають рецензії. Всі вони написані досить ґрунтовно, містять багато корисних зауважень, фактографічних поправок, архівних та бібліографічних вказівок, ретельний перелік похибок. Особливістю рецензій Заїкина було те, що кожен книгу він оцінював не лише з погляду суто наукового, але з точки зору громадського значення праці та її необхідності суспільству в певний момент. За твердженням А. Портнова, В. Заїкин був одним із найяскравіших рецензентів в українській історіографії міжвоєнного періоду. Кожен випуск видання, з яким він співпрацював, містив декілька його рецензійних відгуків на наукові публікації, видані різними мовами [18, 101].

Першою публікацією В. Заїкина на сторінках «Записок ЧСВВ» була рецензія присвячена франкомовній праці М. О. Баумгартена «Генеалогія та західні шлюби Рюриковичів у X–XII століттях» [10]. Рецензент високо оцінив працю, зазначивши, що «...праця де-Баумгартена має не тільки велике допомогове значення для загальної старо-східно-слов'янської історії, але також подає вельми цінний матеріал до історії Церкви на східнослов'янських землях, а саме до висвітлення важливого питання про релігійні та церковні взаємини між східнослов'янським світом і християнським Заходом у X–XIII віках» [10, 633–634]. У тій же рецензії В. Заїкин висловив судження, що шлюбні зв'язки між правлячими династіями слов'янських держав та Західної Європи перешкоджали розвитку «східнослов'янського релігійного антагонізму» та відсутності ворожнечі до європейців [10, 633].

Особливої уваги заслуговує стаття В. Заїкина «З сучасної української церковної історіографії», опублікована у II томі «Записок ЧСВВ». На початку публікації автор виділяє найпомітніші праці, присвячені історії церкви, зокрема роботи М. Чубатого, А. Іщака, Й. Сліпого, Й. Скрутня, М. Грушевського, М. Возняка, В. Липинського та інших. На противагу галицьким дослідникам, гірша ситуація з історико-релігійними студіями в радянських науковців, де «з огляду на атеїстично-матеріалістичний напрям, примусово нав'язуваний українським історикам, ґрунтовні об'єктивні студії унеможливлені» [5, 425; 26, 24], та все ж, В. Заїкин виділяє дві «вельми цінні монографії з поля української церковної історії» авторства І. Соколова та О. Грушевського [4, 426]. Характеризуючи наукові праці О. Лотоцького рецензент виокремлює тезу про перевагу національних інтересів у церковному управлінні [4, 427]. Підсумовуючи автор наголошував, що відсутність загального та об'єктивного огляду історії церкви в Україні, з огляду на її велику роль в культурно-політичному житті держави, негативно впливає на історичні дослідження, а наявність деяких «гострих» питань свідчить про необхідність подальших церковно-історичних студій [4, 430].

У тому ж томі опубліковані ще дві рецензії авторства В. Заїкина, на нариси І. Огієнка «Початки християнства серед українського народу» та О. Лотоцького. «Церковний Устав князя Володимира Великого». Розглядаючи першу розвідку, на основі характеристики соціально-економічних зв'язків греко-римського світу зі слов'янськими державними

утвореннями, рецензент погоджується з думкою автора щодо історичного підґрунтя легенди про подорож апостола Андрія українськими землями [11, 191; 23, 66]. Водночас В. Заїкин, заперечує думку І. Огієнка про те, що княгиня Ольга «не робила активних заходів до християнізації Сх. Європи» Рецензент, проаналізувавши історичні джерела (літопис «Пам'ять і похвала князю Володимиру» та численні німецькі аннали), стверджував, що Ольга сприяла поширенню християнства та заснуванню єпархії (західного типу) на руських землях [11, 191]. В. Заїкин рішуче відкидав гіпотези І. Малишевського та М. Кордуби про болгарське походження княгині Ольги та прийняття нею християнства в дитячому віці. Науковець, на основі аналізу панегірика «Пам'ять і похвала князю Володимиру», притримувався думки, що княгиня була язичницею і не приймала хрещення до початку свого правління [1, 745], а охрестившись у грецькому обряді, намагалась втримати рівновагу західного (латинського) й східного (візантійського) впливів, що сприятливо позначилося на становленні особливої християнської культури в Україні [24, 177].

Рецензуючи працю О. Лотоцького, В. Заїкин висловлював жаль, з того, що автор оминув факт наявності в «Церковному Уставі князя Володимира» західних елементів. Аналізуючи історіографію давньоруського церковного права рецензент схилився до думки, що Володимир шукав у західних держав підтримку проти надмірного впливу Візантії та утримував у державі рівновагу західного і східного чинників, що послугувало, у свою чергу, присутності прокатолицьких сюжетів у складанні «Уставу» [13, 200]. Подібне поєднання західно-латинських та східно-візантійських рис сприяло утвердженню самобутньої духовно-релігійної культури національної церкви [22, 64].

В'ячеслав Заїкин, як науковець, значну увагу приділяв висвітленню проблематики історії давньоруської держави. Східні слов'яни, у візії науковця, вже з VII ст. не були єдиним культурно-етнічним полем. Їх розділення зросло з асиміляцією племен радимичів та в'ятичів. Південна група східних слов'ян мала два основні центри – Київ і Тмутаракань, північна – Новгород. Тмутараканська Русь найбільше підпадала культурним впливам Візантії, Закавказзя й Хозарії та раніше від Київської й Новгородської земель, «почала жити історично-державним життям і пізнавати християнство» [14, 603]. Критикуючи гіпотезу В. Пархоменка про поділ слов'ян на три групи (південно-східну, південно-західну й північну) В. Заїкин доводив, що племена в'ятичів і радимичів потрібно відносити до північної або до окремої центральної групи, а поділ південної частини слов'янських племен доцільно розмежувати на західних і східних [14, 609].

Дослідженню становлення християнства на руських землях присвячена розлога стаття В. Заїкина «Християнство на Україні за часів Ярополка I (969-979)». У ній автор стверджує, що князь Ярополк I прийняв християнство від католицьких місіонерів та «активно поширював християнську віру в Київській Державі», погоджуючись з думкою В. Пархоменка та О. Єфіменко [15, 4]. Версію вибору князем саме католицизму, а не православ'я В. Заїкин пояснював тим, що візантійські імператори, поширюючи християнство, намагались встановити свою політичну зверхність над наверненими народами, що в останніх викликало спротив [7, 260]. Однак, у сучасній українській історіографії подібна теза вважається досить суперечливою. Історик В. Ричка, досліджуючи це питання, піддає сумніву свідчення про хрещення Ярополка I католицьким місіонером, на основі аналізу пізніших інтерполяцій хроніки Адемара Шабанського. Утім, розглядаючи міжнародні відносини Русі з Заходом дослідник допускає, що «Київ був готовий прийняти хрещення від німців» [17, 78-79].

У колі наукових зацікавлень В. Заїкина було й питання причинно-наслідкових зв'язків Берестейської унії. В одній із рецензій дослідник висунув міркування, що головною причиною укладення унії в 1596 р. стала криза в церковній адміністрації Київської митрополії, що проявилася у надмірному впливі світських людей та братств на внутрішнє управління церквою. Заїкин вважав передумовою формування унійних настроїв серед українського єпископату реформи константинопольського патріарха Єремії, як такі, що внесли дезорганізацію в церковне управління, обмежили владу митрополита й єпископів, викликали розвиток так «громадянського папізму» та ратифікували контроль братств над архієреями [9, 384]. Щодо участі в унійних процесах В.-К. Острозького науковець доводив, що основним

мотивом боротьби князя проти об'єднання з Римом було прагнення зберегти власний вплив і владу над церковною інституцією, яку він міг втратити в разі успіху унії [25, 54].

Увагу до проблематики початків поширення християнства на руських землях та інкорпорації київської митрополії до московського патріархату В. Заїкин зацентрував у рецензії на працю Р. Лашенка «Лекції по історії українського права». Зокрема, рецензент зазначав, що роль Візантії в поширенні християнства на землях Русі не була домінуючою (науковець дотримувався думки, що руська церква мала широку автокефалію у складі Константинопольського патріархату [8, 648]), а найвагомий вплив на християнізацію русичів відіграла Дунайська Болгарія, Німеччина, Чехія та кавказькі держави [3, 271]. В. Заїкин відкидав тезу про повну відповідальність Московії за втрату автономії київською митрополією. Науковець дотримувався думки, що поглинання української церкви російською відбулось завдяки діям місцевого духовенства, котрі шукали підтримки в московських князях, а потім царях та імператорах. Саме це, на думку Заїкина, стало основною трагедією українського православ'я [3, 272-273]. Інкorporація київської митрополії під протекторат московського патріархата, на думку дослідника, відбулася за згоди і бажання гетьмана І. Самойловича, та при безпосередній участі митрополита Гедеона Святополк-Четвертинського та єпископа Теодосія Углицького. З'єднання, спершу полягало лише у визнанні зверхності московського патріарха, який не втручався у внутрішнє управління українською церквою, та послух у догматичних питаннях. Фактично, Київська митрополія зберігала свою *de facto* майже повну автокефалію до 1721 р., коли, з початком синодального періоду, відбулось цілковите об'єднання української й російської церков [12, 427].

В. Заїкина, як «одного із найталановитіших авторів наукових католицьких видань» [21, 135] можемо сміливо назвати істориком прозахідного спрямування. Цю характеристику підтверджує його стаття присвячена єпископу Володимирському й Галицькому Стефану. У ній інтелектуал констатує, що авторами антикатолицької літератури періоду Русі, доволі таки малочисельної, були візантійські книжники, натомість, серед світських людей та духовенства не спостерігалось ворожого ставлення до Заходу, з його латинським обрядом та католицькою ідеєю [6, 192; 19, 140; 20, 182].

У III томі «Записок ЧСВВ» розміщена цікава рецензія В. Заїкина на працю О. Лотоцького «Українські джерела церковного права». У ній рецензент висловлює вельми оригінальні тези щодо присутності візантизму й цезарепапізму в Московії та Великому князівстві Литовському. Науковець візує, що на Заході, досить довгий час панував цезарепапізм навіть сильніше ніж у Візантії, зокрема і в слов'янських землях Польщі та Чехії. У Московській державі, з часом розвинулася супремація держави над церквою, але до другої половини XVIII ст. ця зверхність не була всеохоплюючою. Утім верховенство державної влади над православною церквою одночасно виникло і в Великому Князівстві Литовському. Там супремація була в інших формах, але не менше, ніж у Московії. Як приклад В. Заїкин наводить епізод, коли князь Вітовт, під загрозою смерті, змусив українських і білоруських єпископів у 1415-1416 рр., без згоди Константинопольського патріарха, обрати митрополита [12, 426].

Досить цікавими є погляди інтелектуала на поняття автокефалії церкви. Розмірковуючи над питанням самостійності Заїкин зазначав, що «коли в державі існує своя окрема автокефальна Церква, є завжди небезпека, що місцева влада намагатиметься підпорядкувати Церкву собі й зробити з неї знаряддя своєї політики» [5, 227]. Звідси, й негативне ставлення дослідника до новоутвореної у 1921 р. УАПЦ, яку історик характеризував як «церкву липківців, що розірвала канонічний зв'язок з іншими православними і по своїй структурі й ідеології є сектою на зразок західних модерністів [2, 717]». Незважаючи на своє православне віросповідання [18, 101] В. Заїкин симпатизував католицькій церкві, стверджуючи, що через свою універсальність та всевітній характер остання не може бути національною та ставити державні інтереси вище релігійних [2, 716].

Висновки. За час співпраці з часописом «Записки ЧСВВ» В. Заїкин опублікував на сторінках цього видання чимало наукових статей і рецензій які слугують важливим джерелом для дослідження інтелектуальної спадщини вченого, його наукових поглядів та суспільної позиції. Щодо тематики зазначених публікацій, то вони були присвячені

актуальним питанням вітчизняної історичної науки, історії релігії та церкви в українських землях середньовічного та ранньомодерного часу, становлення державності у слов'янських народів. Не зважаючи на наукове спрямування, публікації написані доступною мовою і сприяли популяризації історичних знань.

Перспективним аспектом подальших досліджень інтелектуальної біографії В. Заїкіна може бути аналіз його особистісних контактів, зокрема листування з редактором «Записок ЧСВВ» Й. Скрутнем (ЦДІА України у Львові ф. 376, оп. 1), а також рукописів праць історика у видавництві ЧСВВ (ЦДІА України у Львові ф. 684, оп. 1).

Список використаної літератури

1. Zaïkyn V. Рец.: M. Kordouba Bulletin d'information des sciences historiques en Europe Orientale. 1929. / V. Zaïkyn // Записки Чина св. Василя Великого. – 1930. – Т. III. – С. 743–747.
2. В. З. [Заїкин В.] Рец.: Hans Koch. Die or-tho-dox-autokephale Kirche der Ukraine, 1928; Die Ukraine. 1929. / В. Заїкин // Записки Чина св. Василя Великого. – 1930. – Т. III. – С. 715–718.
3. В. З. [Заїкин В.] Рец.: Р. Лашенко. Лекції по історії українського права. Частина I. Прага, 1923 / В. Заїкин // Записки Чина св. Василя Великого. – 1930. – Т. III. – С. 270–273.
4. Заїкин В. З сучасної української церковної історіографії / В. Заїкин // Записки Чина св. Василя Великого. – 1926. – Т. II. – С. 425–431.
5. Заїкин В. З історії католицької ідеї в Східній Україні в середині XIX в. / В. Заїкин // Записки Чина св. Василя Великого. – 1930. – Т. III. – С. 224–243.
6. Заїкин В. Преп. Стефан, еп. Володимирський і Галицький та його відношення до зєдинення Руської Православної Церкви з Римсько-Католицькою в останній чверті XI в. / В. Заїкин // Записки Чина св. Василя Великого. – 1930. – Т. III. – С. 190–204.
7. Заїкин В. Рец.: F. Dvornik. Les Slaves Byzance et Rome au IX siecle. Paris, 1926. / В. Заїкин // Записки Чина св. Василя Великого. – 1930. – Т. III. – С. 255–261.
8. Заїкин В. Рец.: K. Brian-Chaninov. L'église Russe. Collection «La Vie chretienne» publiee sous la direction de Maurice Brillant. Paris, 1928. / В. Заїкин // Записки Чина св. Василя Великого. – 1930. – Т. III. – С. 643–653.
9. Заїкин В. Рец.: K. Lewicki. Książę Konstanty Ostrogski a unja brzeska 1596 r. Lwow, 1933 / В. Заїкин // Записки Чина св. Василя Великого. – 1935. – Т. VI. – С. 382–385.
10. Заїкин В. Рец.: N. de Baumgarten. Genealogies et manages occidentals des Rurikides ruses de X au XIII siecle. Roma, 1927. / В. Заїкин // Записки Чина св. Василя Великого. – 1924. – Т. I. – С. 629–634.
11. Заїкин В. Рец.: І. Огієнко. Початки християнства серед українського народу. Накладом вид. «Духовна Бєсєда». Варшава, 1925. / В. Заїкин // Записки Чина св. Василя Великого. – 1926. – Т. II. – С. 189–192.
12. Заїкин В. Рец.: О. Лотоцький. Українські джерела церковного права. (Праці Українського Наукового Інституту. Серія правнича, кн. 1). Варшава, 1931 / В. Заїкин // Записки Чина св. Василя Великого. – 1933. – Т. IV. – С. 417–431.
13. Заїкин В. Рец.: О. Лотоцький. Церковний Устав князя Володимира Великого. Львів, Накладом Наук. т-ва ім. Шевченка, 1925. / В. Заїкин // Записки Чина св. Василя Великого. – 1926. – Т. II. – С. 196–201.
14. Заїкин В. Спїр про початки Руси / В. Заїкин // Записки Чина св. Василя Великого. – 1930. – Т. III. – С. 591–614.
15. Заїкин В. Християнство на Україні за часів Ярополка I (969 979) / В. Заїкин // Записки Чина св. Василя Великого. – 1930. – Т. III. – С. 1–40.
16. Лозинський М. Наукове видання «Записки Чину святого Василя Великого» / М. Лозинський // Вісник Львівського університету. Серія журналістики. – 2006. – Вип. 28. – С. 204–206.
17. Ричка В. «...И просвети ю крещенєм святым» (Християнізація Київської Русі) / В. Ричка. К.: Інститут історії України НАН України, 2013. – 222 с.
18. Портнов А. В'ячеслав Заїкин: історик із багатьма обличчями / А. Портнов // Збірник Харківського історико-філологічного товариства. – 2004. – №10. – С. 89–112.
19. Портнов А. Галицько-Волинська держава в дослідженнях істориків української еміграції у міжвоєнній Польщі / А. Портнов // Княжа доба: історія і культура. – 2008. – Вип. 2. – С. 137–141.
20. Портнов А. Український Науковий Інститут у Варшаві (1930–1939). Політика історії у міжвоєнній Європі / А. Портнов // Україна на історіографічній мапі міжвоєнної Європи. – 2014. – С. 167–186.

21. Портнов А. Історії істориків: Обличчя й образи української історіографії ХХ століття. – К.: Критика, 2011. – 237 с.
22. Тиміш Л. Дослідження проблеми впливу християнства на формування державних рис українців у працях міжвоєнних львівських істориків / Л. Тиміш // Релігія та соціум. – 2014. – № 1-2. С. 63–66.
23. Тиміш Л. Микола Чубатий – історик церкви (до питання про розвиток історико-церковних досліджень у міжвоєнному Львові) / Л. Тиміш // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія. 2005. – № 16. – С. 64–73.
24. Тиміш Л. Українська церква у пошуках ідентичності: греко-католицькі дослідження у міжвоєнному Львові / Л. Тиміш // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія. – 2018. – № 42. – С. 173–186.
25. Тимошенко Л. Виняткова роль князя В.-К. Острозького в православній церкві (формування уявлень, східна еклезіальна ідентичність та магнатська протекція в умовах річпосполитського права патронату) / Л. Тимошенко // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – 2009. – Вип. XIII. – С. 53–77.
26. Титаренко Ю. Огляд наукових досліджень з церковної історіографії в працях В. Заїкина / Ю. Титаренко // Православ'я – наука – суспільство: питання взаємодії. – 2006. – С. 24–26.

References

1. Zayikyn V. (1930). [Review on] M. Korduba Information Bulletin of the historical Sciences in Eastern Europe. 1929. *Analecta Ordinis S. Basilii Magni*, 3, 743-747. (in Fr.)
2. Zayikyn V. (1930). [Review on] Hans Koch. Orthodox Autocephalous Church of Ukraine. *Analecta Ordinis S. Basilii Magni*, 3, 715-718. (in Ukr.)
3. Zayikyn V. (1930). [Review on] R. Lashchenko. Lectures on the history of Ukrainian law. Part I. Prague, 1923. *Analecta Ordinis S. Basilii Magni*, 3, 270-273. (in Ukr.)
4. Zayikyn V. (1926). From modern Ukrainian church historiography. *Analecta Ordinis S. Basilii Magni*, 2, 425-431. (in Ukr.)
5. Zayikyn V. (1930) From the history of the Catholic idea in Eastern Ukraine in the middle of the 19th century. *Analecta Ordinis S. Basilii Magni*, 3, 224-243. (in Ukr.)
6. Zayikyn V. (1930). Rev. Stefan, Bishop of Volodymyr and Galicia and his attitude to unification of the Russian Orthodox Church and the Roman Catholic Church in the last quarter of the 11th century. *Analecta Ordinis S. Basilii Magni*, 3, 190-204. (in Ukr.)
7. Zayikyn V. (1930). [Review on] F. Dvornik. The Slavs, Byzantium and Rome in the 9th century. Paris, 1926. *Analecta Ordinis S. Basilii Magni*, 3, 255-261. (in Ukr.)
8. Zayikyn V. (1930) [Review on] K. Brian-Chaninov. Russian Church. The collection “La Vie chretienne” was published under the direction of Maurice Brillant. Paris, 1928. *Analecta Ordinis S. Basilii Magni*, 3, 643-653. (in Ukr.)
9. Zayikyn V. (1935). [Review on] K. Levitsky Prince Konstanty Ostrogski and the Union of Brest in 1596 Lviv, 1933. *Analecta Ordinis S. Basilii Magni*, 4, 382-385. (in Ukr.)
10. Zayikyn V. (1924). [Review on] N. de Baumgarten. Genealogies et manages occidentals des Rurikides ruses de X au XIII siekle. Roma, 1927. *Analecta Ordinis S. Basilii Magni*, 1, 629-634. (in Ukr.)
11. Zayikyn V. (1926). [Review on] I. Ohienko. The beginnings of Christianity among the Ukrainian people. Warsaw, 1925. *Analecta Ordinis S. Basilii Magni*, 2, 189-192. (in Ukr.)
12. Zayikyn V. (1933). [Review on] O. Lototsky. Ukrainian sources of ecclesiastical law. Warsaw, 1931.. *Analecta Ordinis S. Basilii Magni*, 4, 417-431. (in Ukr.)
13. Zayikyn V. (1926). [Review on] O. Lototsky. Church Charter of Prince Vladimir the Great. Lviv, 1925. *Analecta Ordinis S. Basilii Magni*, 2, 196-201. (in Ukr.)
14. Zayikyn V. (1930). Dispute about the beginnings of Russia. *Analecta Ordinis S. Basilii Magni*, 3, 591-614. (in Ukr.)
15. Zayikyn V. (1930). Christianity in Ukraine during the time of Yaropolk I (969 979). *Analecta Ordinis S. Basilii Magni*, 3, 1-40. (in Ukr.)
16. Lozynsky M. (2006). Scientific edition – “Analecta Ordinis S. Basilii Magni”. *Bulletin of Lviv University. Journalism series*, 28. 204-206. (in Ukr.)
17. Rychka V. (2013) «... I prosveti yu kreshchenem svyatyum» (*Christianization of Kievan Rus*). Kyiv: Institute of History of Ukraine. (in Ukr.)

18. Portnov A. (2004). Viacheslav Zayikyn: a historian with many faces. *Collection of the Kharkiv Historical and Philological Society*, 10. 89–112. (in Ukr.)
19. Portnov A. (2008). The Kingdom of Galicia-Volhynia in the research of historians of Ukrainian emigration in interwar Poland. *Princely era: history and culture*, 2. 137-141. (in Ukr.)
20. Portnov A. (2014). Ukrainian Scientific Institute in Warsaw (1930–1939). The politics of history in interwar Europe. *Ukraine on the Historiographic Map of Interwar Europe*. 167-186. (in Ukr.)
21. Portnov A. (2011). *Historians and their Histories. Aspects of Ukrainian historiography in the 20th Century*. Kyiv: Krytyka. (in Ukr.)
22. Tymish L. (2014). Research of problem of influence of Christianity on forming of state lines of Ukrainians in works of Lviv historians between two wars. *Religion and Socium*, 1-2. 63-66. (in Ukr.)
23. Tymish L. (2005). Mykola Chubatyi – historians of the church (to the question about the development of Church-historical investigations in Lviv in the period between wars). *Problems of the humanities: a collection of scientific works of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. «History» Series*, 16. 64-73. (in Ukr.)
24. Tymish L. (2018). Ukrainian church in search of identity: Greek-Catholic studies in the interwar Lviv. *Problems of the humanities: a collection of scientific works of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. «History» Series*, 42. 173-186. (in Ukr.)
25. Tymoshenko L. (2009). The exclusive role of the Prince V.-K. Ostroghskiy in the Orthodox Church (the formation of ideas, the eastern ecclesiastical identity and the magnate patronage by the right of patronage in the Polish–Lithuanian Commonwealth). *Drohobych Regional Studies*, 13. 53-77. (in Ukr.)
26. Tytarenko Y. (2006). Review of scientific research on church historiography in the works of V. Zayikyn's. *Orthodoxy – science – society: issues of interaction*. 24-26. (in Ukr.)

KHOMENKO Denys, Master of History, the senior laboratory assistant the Department of History of Ukraine, The Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy,
e-mail: homenkodenis96@gmail.com

SCIENTIFIC PUBLICATIONS OF V. ZAYIKYN ON THE PAGES OF THE JOURNAL «ANALECTA ORDINIS S. BASILII MAGNI»

Abstract. Introduction. *The necessity to define the role and place of intellectual heritage represented by Ukrainian history scientists causes the importance of studying this issue. There is represented a historian and publicist Vyacheslav Zayikyn, who is one of the underexplored figures in the field of Ukrainian historiography of the 1920-1930s. The investigating of cooperation between scientists and different journals, including the scholar publication “Analecta Ordinis S. Basilii Magni”, is of particular interest in modern historical science. The analysis of V. Zayikyn's article published in that journal is considered to be a valuable source for the reconstruction of the scientist's image.*

Purpose. *This paper is designed to elucidate Vyacheslav Zayikyn's scientific perspectives on the history and historiography issues outlined in “Analecta Ordinis S. Basilii Magni”.*

Methods. *In the article are used the following methods: analysis and synthesis, logical, critical, historical method, comparative, descriptive.*

Results. *The analysis of V. Zayikyn's scientific publications and reviews demonstrates his views, trends of scientific activities, the area of scientific preferences which include the general history, history of the church and historiography.*

Originality. *In most cases, the records about Zayikyn's scientific works are limited and presented as short information in some articles and monographs. The main part of the sources about his intellectual biography hasn't been examined in detail yet, especially the cooperation between Zayikyn and scholar publication “Analecta Ordinis S. Basilii Magni”.*

Conclusion. *The author published a lot of scientific articles and reviews in the journal during the cooperation with “Analecta OSBM” and these papers are considered to be the important source for studying his intellectual heritage, his views and his positions. His scientific works are concerned with the history science issues, the history of religion and church on the Ukrainian territory during the Middle and early-modern ages, the establishment of the Slavic statehood.*

Key words: *V. Zayikyn, «Analecta Ordinis S. Basilii Magni», the history of religion and Church in Ukraine, medieval history of Ukraine, historiography.*

Одержано редакцією 22.04.2020
Прийнято до публікації 19.05.2020